

עלון שבועי נחלת סדר

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע
מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת סדר" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת ראה תשע"א

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,
או למייל chagitben@neto.net.il וכן בת.ד. 41072 ירושלים.

הנושא: להיות כסא ומרכבה לשכינה הקדושה

ישרה את שכינתו עליו, וזו היתה מעלתם של האבות הקדושים עד שזכו שנאמר עליהם: "אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב" (עיי' נפש החיים שער ג' פרק י"ג).

והנה כותב הרמב"ן בספרו האמונה והבטחון (פרק ט"ו): ואפשר שלא היתה כוונתם באומרם האבות הן המרכבה על האבות לבדם ... אלא על כל צדיק וצדיק שידבק במידה אחת ממידותיו של הקב"ה. אבל הזכירו האבות שדבקו באותן המידות הנוראות שעולם מתקיים בהם וכו'. ע"כ.

והיינו, הקב"ה חפץ שכל אחד ואחד ישג דרגה גבוהה זו של כסא ומרכבה לשכינה הקדושה, שיקיים את ציווי ה' לא מתוך הנאה עצמית שיקבל שכר בעולם הבא וכדומה, אלא אך ורק מפני שכך הוא רצון הבורא ואני בטל אליו. וכדברי המשנה באבות (פ"א מ"ג): אנטיגנוס איש סוכו קיבל משמעון הצדיק, הוא היה אומר, אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס, אלא הווי כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס, ויהי מורא שמים עליכם. ע"כ. והיינו, העובד את בוראו ללא כוונות רווח ושכר, הרי שהוא נעשה בבחינת "מרכבה לשכינה", ועל ידי כך זוכה ל"ויהי מורא שמים עליכם" – ששם הו"יה ישכון עליו.

וזו היתה תכלית הבריאה כמו שכתב מהר"ח בתחילת ספר עץ חיים וז"ל: כשעלה ברצונו יתברך לברוא העולם כדי להטיב לנבראיו ויכירו גדולתו ויזכו להיות מרכבה להידיבק בו יתברך. עכ"ל.

והנה, מעלה זו משיגים על ידי קיום כל המצוות, כמובא בתיקוני הזוהר (תיקון ע' דף קלא:), כי רמ"ח אברי האדם ושס"ה גידיו הם כנגד רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה, וכשמקיים מצוה כראוי, הרי משרה שם הו"יה ברוך הוא באותו איבר שנעשית המצוה, ונקשר על ידה אל הבורא יתברך ונעשה איבר זה מרכבה לשכינה, וכפי שהאריך בזה האור החיים הקדוש (פרשת אחרי מות י"ח, ד').

נמצא כי בכל קיום מצוה כראוי, נעשה האדם כסא ומרכבה לשכינה הקדושה, ואם כן מדוע בחרו חז"ל

"אחרי ה' אלהיכם תלכו ... ובו תדבקון".

כתב רש"י: ובו תדבקון - הדבק בדרכיו גמול חסדים קבור מתים בקר חולים, כמו שעשה הקב"ה.

המקור לדברי רש"י הוא בדברי הגמרא במסכת סוטה (יד.): מאי דכתיב "אחרי ה' אלהיכם תלכו", וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכינה? והלא כבר נאמר "כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא?" אלא להלך אחר מידותיו של הקב"ה, מה הוא מלביש ערומים דכתיב (בראשית ג', כ"א) "ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם", אף אתה הלבש ערומים. הקב"ה ביקר חולים דכתיב (וירא י"ח, א') "וירא אליו ה' באלוני ממרא", אף אתה בקר חולים. הקב"ה ניחם אבלים, דכתיב (חיי שרה כ"ה, י"א) "ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו", אף אתה נחם אבלים. הקב"ה קבר מתים דכתיב (וזאת הברכה ל"ד, ו') "ויקבר אותו בגיא" אף אתה קבור מתים. ע"כ.

ובביאור הדברים, מצינו שהאבות הקדושים זכו למעלה של "האבות הן הן המרכבה" (בר"ר מז, ו. פב, ו), כלומר, שכל עבודתם היתה בביטול עצמיותם אליו יתברך, כשם שהמרכבה בטלה לרוכב עליה, וכלל אין לה רצון והרגשה בענין נסיעתה, כך היתה הנהגתם של האבות הקדושים כלפי רצונו יתברך. וכמו שמצינו בפרק שירה אצל הסוס: סוס מהו אומר: "הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם כעיני שפחה אל יד גבירתה כן עינינו אל ה' אלקינו עד שיחננו". הסוס כל כולו אומר השתעבדות מוחלטת לעבודת בעליו ולרכיבתו. והאבות הקדושים נמשלה עבודתם לאלוהים כעבודת הסוס, וכדברי חז"ל (סנהדרין צו.): "כשאני משלם שכר לאברהם יצחק ויעקב שרצו לפני כסוסים בבצעי המים".

והיינו, כל זמן שהאדם מגמתו בעבודת ה' היא כדי להשלים את עצמו, ואפילו בשלמות רוחנית, עדיין אין זה בכלל "מרכבה לשכינה", שכן מרכבה אין לה עצמיות כלל, אלא ביטול מוחלט אל הרוכב, כך צריך להיות הנהגתו של האדם בקיום המצוות, שכל מגמתו תהא רק בהשלמת רצונו העליון, על ידי זה הוא זוכה שהקב"ה

במסכת סוטה בארבעה דברים אלו: מלביש ערומים ביקור חולים ניהום אבלים וקבור מתים, אשר על ידם יבוא למעלה של "ובו תדבקון" – "מרכבה לשכינה", הרי ניתן גם על ידי שאר המצוות להשיג זאת?

כדי לבאר את הדברים עלינו להסביר מה הם ארבעת רגלי המרכבה ואת שייכות האבות הקדושים אליהם.

בספר עיר מקלט (להגאון רבי דוד לידא מצוה קי"ז) כשמסביר את תועלת הקרבנות כותב, העולם התחתון מורכב מארבעה גופים: אש רוח מים ועפר (כמבואר ברמב"ם פ"ד מהלכות יסודי התורה ה"א), והשורש שלהם הוא בעולם העליון מארבע מחנות שכינה: מיכאל גבריאל אוריאל רפאל. מיכאל הוא יסוד המים הרוחניים, גבריאל הוא יסוד האש הרוחניים, אוריאל יסוד הרוח הרוחניים ורפאל יסוד העפר הרוחניים, וגם הם משתלשלים ממקום גבוה יותר מארבע חיות: אריה שור אדם ונשר. ואלו משתלשלים מרוחניות הנעלם של ארבעה רגלי המרכבה שבאצילות. ושורש של אלה הוא ארבע אותיות שם הוי"ה, הוי"ו כנגד המים הה' ראשונה כנגד האש, ו' הוא יסוד הרוח, וה' אחרונה יסוד העפר. יעו"ש כל דבריו.

ובא השל"ה הקדוש ואומר, שגם האבות הקדושים הם בבחינת יסודות הללו וז"ל (תורה אור פרשת ויצא): הנה אומה ישראלית, היסודות הם שלושה יסודות שכל ישראל כולם נשענים עליהם וסובבים בהם, והם האבות אברהם יצחק ויעקב, שהן אש ורוח ומים. ע"כ.

ומקור הדברים הוא בליקוטי תורה להאריז"ל (פרשת בראשית): יו"ד שבשם נגד יסוד המים, נגד אברהם חסד דרום. ה"א יסוד אש יצחק גבורה צפון. וא"ו יסוד רוח, יעקב תפארת מזרח, ה"א יסוד עפר דוד. עכ"ל.

כלומר, אברהם אבינו כשמסר נפשו לקיים גמילות חסד עם הבריות, קיים את העולם עם יסוד המים, יצחק אבינו שמידתו מידת הגבורה, קיים את העולם עם יסוד האש, ואילו יעקב שהוא מידת התפארת, קיים את העולם ביסוד הרוח.

ובזה נעשו האבות רגלי הכסא, פני אריה אל הימין - כנגד אברהם, ופני שור בצד השמאל כנגד יצחק, ופני אדם למזרח כנגד יעקב, ופני נשר למערב כנגד דוד שהיה רגל רביעי למרכבה.

ובספר נפלאות חדשות (פרשת לך לך) הביא בשם ספר באר משה, שמובא בשם חכמי הקבלה על הפסוק (שיר השירים ג, י): "מרכבו ארגמן", שמילת "ארגמן" היא נוטריקון: א' כנגד אלופו של עולם שרוכב על ארבעת רגלי המרכבה שהם: רפאל גבריאל מיכאל נוריאל (נוריאל איהו אוריאל כיעו"י בזה"ק פרשת בראשית דף כג). ובדרך זו יש לפרש גם את שמו של אברהם אבינו: א' כנגד אלופו של עולם הרוכב על המרכבה, ושאר האותיות רומזות לארבעת הפרצופים החקוקים על כסא הכבוד. האות ב' שהיא סוף תיבת כרוב, רומזת לכרוב החקוק בכסא שנהפך בסופו לשור, האות ר' שהיא סוף תיבת נשר, האות ה' סוף תיבת אריה, והאות מ' סוף תיבת אדם. ולפי זה הוא אף מוסיף לפרש מדוע נקרא שמו של אברהם בתחילה "אברם" בחסרון האות ה', כי האות ה' רומזת לפרצוף אריה כנזכר, ועיקר תפקידו של אברהם אבינו היה לתקן את צד ימין שהוא האריה, על ידי מידת החסד, ורק כאשר

זכה לתיקון הושלם שמו ונקרא שמו אברהם, רמז למרכבה כולה. עכת"ד.

וכתב בספה"ק אמרי נעם (פרשת חיי שרה) וז"ל: והנה המלאכים שהם ד' רגלי המרכבה הם: מיכאל גבריאל רפאל נוריאל עולים תתקניה, ונגד זה האדם הוא בד' יסודות: אש רוח מים עפר' גם כן תתקניה, כי היסודות מכוונים נגד ד' בחינות רגלי המרכבה. עכ"ל.

כלומר, האדם שמורכב מארבע יסודות: מים אש רוח ועפר, כאשר עושה את רצונו יתברך בארבע יסודות אלו, הרי שזוכה ששם הוי"ה ברוך הוא שורה עליו, ונעשה מרכבה לשכינה הקדושה וזוכה ל"ובו תדבקון".

באים חז"ל במסכת סוטה ומגלים לנו את הדרך להגיע ולהשיג בחינת "מרכבה לשכינה", להלביש ערומים, לבקר חולים, ניהום אבלים, לקבור מתים. אשר לכולם שורש אחד של גמילות חסדים אך מתחלקים לארבעה.

מלביש ערומים - עניינו צניעות שכן האדם מתבייש לגלות את החלקים המכוסים שבגופו, והבושה היא שלימות היראה, כמו שדרשו חז"ל (נדרים כ.ג): "בעבור תהיה יראתו על פניכם" - זו בושה. והיא נובעת מיסוד האש מידתו של יצחק אבינו - "פחד יצחק".

ביקור חולים - שבביקורו גורם להקל מן החולה את חוליו, הרי שזה דוגמת המים שעניינם רפואה, כמו שמצינו חיות אצל המים - "מים חיים" (עי' רמב"ם פ"ט מהלכות מקוואות ה"ח), וכן המים מבארה של מרים מסוגלים לרפואה (ויק"ר כב, ד. במדבר יח, כב).

ניהום אבלים - עיקרו דיבור, עניינו השתמשות עם חלק הרוח שבאדם.

קבור מתים - היינו להכניס את גופת הנפטר באדמה ולכסותו בעפר, ובזה מזכיר לאדם כי יש בו את שורש העפר.

נמצא, כי חז"ל דייקו בדבריהם כשהזכירו דוקא ארבעה דברים אלו, אשר על ידם יבוא לידי דביקות בו יתברך, כי שורשם מארבע יסודות האדם, ועל ידי כך נקשר אל שורשם שהן ארבעת אותיות שם הוי"ה ונעשה מרכבה לשכינה הקדושה.

דבר זה נלמד דוקא בפתחו של חודש אלול (פרשת ראה חלה תמיד בשבת מברכין חודש אלול) בו אנו מתכוונים לקראת יום ראש השנה, יום בו דנים את העולם כולו לכמה שפע הוא יזכה, כי עיקר ירידת השפע לעולם, הוא על ידי ה"מרכבה", כי ה"מרכבה" היא המקשרת בין הקב"ה לעולם הזה, כמו שמלך הרוצה להגיע ממקום למקום, עושה זאת בעזרת מרכבתו, כך הקב"ה מגיע אל העולם הזה, על ידי ה"מרכבה". וכשהקב"ה מתגלה בעולם, הרי שיש אושר ושמחה בריאות ופרנסה וכל טוב, אולם כשהקב"ה מסתיר את פניו מהעולם הזה, הרי שיש מצב של עוני ומחסור, צרות ומצוקות.

לכן הצדיקים החיים בעולם הזה, אולם מדרגתם הרוחנית כל כך גבוהה שהיא מגיעה עד שמי מרום והם מקושרים להקב"ה, בזה הם מקשרים את הקב"ה אל העולם הזה ומשפיעים שפע ברכה לעולם. וזהו עיקר תפקידנו בימי חודש אלול לזכות להגיע לדרגות גבוהות אלו, כדי להשפיע שנה טובה ומבורכת לעולם כולו.